

زنان مبارز پیشمرگه: از خط مقدم به حاشیه

به قلم هِنار معروف (/fa/experts/hnar-mrwf/)

۱۰ اکتبر ۲۰۱۸

همچنین دست‌یافتنی به

/ (English (/policy-analysis/peshmerga-female-fighters-frontline-sideline

العربية (/ar/policy-analysis/mqatlat-albshmrkt-mn-aljbhat-alamamyt-aly-althmysh/)

درباره نویسنده

هِنار معروف (/fa/experts/hnar-mrwf/)

هِنار معروف کنشگر حقوق بشر است. او بنیان‌گذار مجله فور یو (For You) نخستین مجله جوانان گرد است که به زبان انگلیسی منتشر می‌شود.

تحلیل کوتاه

زنان ده‌ها سال است که در خیل نیروهای پیشمرگه خدمت کرده‌اند اما زنان پیشمرگه عمدتاً در گذشته کارشان را حفظ امنیت مرزی، حفاظت از پناهگاه‌های زنان و ارائه خدمات پزشکی و ارتباطی دیده‌اند. مبارزان زن به‌ندرت وظایف جنگی برعهده داشته‌اند و از خط مقدم که رفیقان مردشان در آن‌جا مستقر بوده‌اند دور ایستاده‌اند.

اما با ظهور دولت اسلامی (داعش) در ژوئن ۲۰۱۴، تابوهای فرهنگی و محدودیت‌هایی که پیش‌تر حول زنان وجود داشت از میان رفت. زنان پیشمرگه نقش فعال‌تری در نبرد ایفا کردند و در نهایت به خطوط مقدم نبرد علیه داعش پیوستند. این زنان شجاعانه جنگیدند و هم به نیروهای بالقوه آینده و هم به مقامات ارشدشان نشان داده‌اند که پیشمرگه‌های زن سرمایه‌ای ارزشمند برای نیروهای رزمنده هستند. اما با سقوط داعش، زنان مطمئن نیستند که آیا سهم‌گیری آنها به رسمیت شناخته خواهد شد یا ناچار باید به نقش‌های محدود گذشته‌شان برگردند.

زنان پیشمرگه از دهه ۱۹۷۰ قبل از این‌که در سال ۱۹۹۶ رسماً در نیروهای رزمنده ادغام شوند، در کنار نیروهای پیشمرگه خدمت کرده‌اند. اما اتحادیه میهنی کردستان اولین واحد تماماً زن خود را در سال ۱۹۹۶ تشکیل داد و این واحد به‌تنهایی چندان رشد کرده که امروز شامل بیش از ۵۰۰ رزمنده (<http://www.rudaw.net/english/kurdistan/220620151>) شده است. از آن زمان اعضای آن پیشرفت کرده و مناصب عالی‌رتبه نظامی را تا درجه سرهنگی به دست آورده‌اند.

اما ده‌ها سال مشارکت رسمی در نیروی پیشمرگه نبود که فرصت‌هایی را در اختیار زنان قرار داد تا بتوانند از نقش‌های محدودی که برای آنها تعیین شده بود فاصله بگیرند. این مبارزه طولانی علیه داعش بود که در نهایت زنان را قادر ساخت که نقش‌های فعالی در نبرد در خط مقدم به دست بیاورند. در ژوئن سال ۲۰۱۴، نخستین پیشمرگه‌های زن به خط مقدم بشیر اعزام شدند. طی ماه اوت همان سال، زنان رزمنده پیشمرگه در عملیات بازپس‌گیری سد موصل نیز شرکت کردند. پس از بازپس‌گیری سد ده زن پیشمرگه

https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/1043902/Gorman_georgetown_0076M_13622.pdf?sequence=1

همچنان به نگرانی از آن ادامه دادند – و این نشانه‌ای بود از تغییر نقش زنان در نبردهای جنگی.

در سال ۲۰۱۶ با آغاز برنامه‌هایی برای آزادسازی موصل، نیروهای ایتالیایی ائتلاف نزدیک به ۱۰۰۰

(<https://abcnews.go.com/International/women-war-meet-female-peshmerga-fighters-taking-isis/story?id=39142160>)

نفر از زنان پیشمرگه واحد زیروانی را در یک دوره فشرده دوماهه در پایگاهی کردی بیرون اربیل آموزش دادند. همان سال، زنان

پیشمرگه مسئول بخشی از مأموریت تامین شهر کرکوک و میدان‌های نفتی اطراف آن شدند و در نهایت تاسیسات تولید نفت (<https://www.reuters.com/article/us-iraq-oil-attack-idUSKCN10B05F>) را در بنی حسن در کرکوک از داعش پس گرفتند.

زنان یزیدی هم که برای نبرد علیه داعش به نیروهای پیشمرگه پیوستند نه تنها دست به اقدامی ضروری زدند بلکه برای خود افتخار نیز آفریدند. این زنان پس از حادثه کشتار جمعی سنجار در اوت سال ۲۰۱۴ داوطلبانه به صفوف پیشمرگه پیوستند. در آن حادثه هزاران یزیدی کشته شدند یا نیروهای داعش آنها را ربودند و یزیدی‌ها ناچار به فرار به کوهستان‌های سنجار شدند. در ژانویه سال ۲۰۱۵ دولت اقلیم کردستان به خاتون خدر خواننده سابق یزیدی که یکی از بازماندگان آن کشتار بود اجازه رسمی

داد که یک گردان که تماماً متشکل از زنان یزیدی باشد تشکیل دهد و خود او نیز فرمانده این نیروها - موسوم به «برگاد زنان خورشید» - شد. تا اوایل سال ۲۰۱۷ برگاد زنان خورشید متشکل از ۲۰۰ زن آموزش‌دیده پیشمرگه

(<https://www.theguardian.com/world/2017/feb/12/women-warriors-khatoon-khider-yazidi-isis-battle-iraq>) بین سنین ۱۸ تا ۳۸ سالگی بود. علاوه بر این در سال ۲۰۱۶ یک دوره آموزش فشرده اولیه به مدت ۴۵ روز برای ۱۲۷ زن یزیدی کرد

(<http://www.kurdistan24.net/en/opinion/40364a84-355b-4381-a5b5-b0eff13b24e9>) در پایگاه «برهای پیشمرگه» در

پیش‌خابور در ناحیه زاخو برگزار شد.

نبرد علیه داعش بی تردید نشانگر مهارت‌های استثنایی رزمندگان زن در رهبری و رزم بوده است. سرهنگ ناهیده احمد رشید که در حال حاضر عالی‌رتبه‌ترین فرمانده در میان زنان پیشمرگه (<https://www.pri.org/stories/2014-08-07/meet-female-colonel-leading-kurdish-forces-battle-against-isis>) است تنها یکی از این نمونه‌هاست و بسیاری از زنان به نوبه خود علاقه‌مند به ایفای نقش در رزم هستند چنان که برای اولین بار در ۱۸ سال گذشته واحد زنان ناچار شده است درخواست‌های زنان را به خاطر کمبود ظرفیت آموزش رد کند.

اما با نزدیک شدن پایان نبرد علیه داعش آینده رزمندگان زن پیشمرگه و نمایندگی زنان در کردستان همچنان نامعلوم است. یک الگوی مثبت برای آینده «واحدهای حفاظت زنان» سوریه است که یک سازمان نظامی متشکل از زنان است که در سال ۲۰۱۳ تشکیل شد. این واحدها سرمشق روشنی برای زنان رزمنده‌ای ارائه می‌کند که با موفقیت از موانع سنتی جنسیتی در جامعه سوریه عبور کرده‌اند و آزادی دیرپاتری را از طریق مبارزه جمعی‌شان علیه داعش به دست آورده‌اند.

برای بسیاری از اعضای واحدهای حفاظت زنان و سایر سازمان‌های نظامی که تماماً از زنان تشکیل شده این واحدها فرصت داده که خود را از سلطه مردان آزاد کنند و محیط‌هایی ایجاد کرده که در آن هم حقوق زنان و هم برابری جنسیتی رشد کند. در واقع قدرت در روژاوا (<http://www.abc.net.au/news/2018-01-13/north-syria-women-find-freedom-in-fight-against-islamic-state/9307292>) در حال حاضر به طور مساوی میان مردان و زنان تقسیم شده است. اینکه این برابری در روژاوا بعد از ثبات بیشتر باز هم باقی بماند هنوز جای تردید است ولی حضور زنان هم در مناصب نظامی و هم در مناصب سیاسی نوید خوبی برای نقش آینده آنها در زندگی مدنی دارد و به چرخش‌های بالقوه آینده در افکار عمومی در مورد نقش زنان به طور کلی کمک می‌کند.

اما رزمندگان زن پیشمرگه در عراق حال بیم دارند که گرایش‌ها ممکن است در جهت خلاف حرکت کند. در چند مصاحبه‌ای که نویسنده در یک پایگاه نیروهای پیشمرگه در طی مارس و آوریل ۲۰۱۸ انجام داده است زنان پیشمرگه ابراز نگرانی کرده‌اند که همچنان آزادی‌شان را پس از پایان نبرد علیه داعش حفظ خواهند کرد یا نه. حتی در فصل بهار خوابگاه زنان با کابین‌های کوچک سفید زیر حرارت شدید ۱۱۳ درجه فارنهایت داغ است. زنانی که در این پایگاه‌ها زندگی می‌کنند متکی به همبستگی قوی اجتماعی هستند که در واحدهای‌شان شکل گرفته است. با اینهمه به نوعی در کابین‌های‌شان به دام افتاده‌اند. آنها به رغم آموزش‌هایی که دیده‌اند اکنون کارشان محدود به نگهبانی از پایگاه‌های خود است و خیلی اوقات شب‌ها برای کافه‌تریای پایگاه سبزی خرد می‌کنند. برخلاف رزمندگان مرد پیشمرگه زنان باید روزهایی که کشیک دارند در پایگاه بمانند و بسیاری نگران‌اند که این الگویی است که پس از شکست کامل داعش معنای مشارکت زنان در نیروهای پیشمرگه خواهد بود.

یکی از رزمندگان به طور خاص از آینده واحدش می‌ترسید و تاسف می‌خورد که بعضی از زنان به خاطر ملول شدن و در دسترس نبودن خدمات در داخل پایگاه‌ها واحدشان را ترک می‌کنند. او از عدم اعتماد دولت حتی پس از این‌که واحدهای زنان پیشمرگه خودشان را اثبات کرده‌اند سرخورده بود: «من و شوهرم و کل خانواده‌ام به توانایی‌هایی که دارم ایمان داریم اما به نظر می‌رسد که دولت چنین باوری ندارد».

یک پیشمرگه زن دیگر می‌گفت: «وقتی هیچ کس جرات نداشت که وارد کرکوک شود ما در کنار مردان پیشمرگه داعش را بیرون کردیم» اما در مقابل «حالا فقط از ما برای پوشش رسانه‌ای استفاده می‌شود نه هیچ چیز دیگر» ما خواستار برابری جنسیتی حقوق بیشتر و توجه یکسان به زنان پیشمرگه به نسبت هم‌تایان مرد خود هستیم. این زنان مشارکت‌شان را در نیروهای پیشمرگه نشانه‌ای از برابری

گسترده‌تر اجتماعی می‌دیدند دولت اقلیم کردستان حالا فرصت دارد که از موفقیت‌های واحدهای رزمی زنان علیه داعش استفاده کند و با تکیه بر آنها تغییر اجتماعی دیرپا و مثبتی ایجاد کند عضویت زنان در واحدهای رزمی خط مقدم می‌تواند تصور مثبت‌تری از نقش زنان در مناصب عمومی دیگر ایجاد کند برای حرکت به سوی آینده ضروری است که نقش‌های حتی بزرگ‌تری از آنچه زنان تا کنون داشته‌اند به آنها داده شود تا نشانگر مزایای مشارکت برابر زنان در نهادهایی مثل نیروهای پیشمرگه باشد

دولت اقلیم کردستان در حال حاضر فرصت بی‌نظیری دارد که همچنان به سیاست‌هایش در قبال حضور زنان پیشمرگه ادامه دهد سیاست‌هایی که موجب شد این رزمندگان بتوانند در مبارزه علیه داعش به عنوان اعضای برابر با مردان پیشمرگه کرد مشارکت کنند نه این‌که از آنها به عنوان کارکنان بخش پشتیبانی استفاده شود اما اگر دولت زنان نیروهای پیشمرگه را در موقعیت‌های اداری پیشین رها کند این فرصت از دست خواهد رفت

در اصلاح قوانین و تغییر سیاست‌گذاری باید حضور کمتر زنان در زندگی عمومی و شمار محدود نقش‌هایی که در اختیار آنهاست مورد توجه قرار گیرد طوری که تمرکز بر ترویج برابری جنسیتی باشد مسئولیت مدنی برابر با عملکرد برابر در انجام وظایف مدنی همراه خواهد بود که به سود همه است دولت اقلیم کردستان رهبران پیشمرگه و سازمان‌های جامعه مدنی همه در قبال پیش بردن تغییرات در جهتی که باقی ماندن زنان در واحدهای نبرد را تضمین کند مسئول هستند

الگوی «واحدهای حفاظت زنان» نشان می‌دهد که کردستان عراق نیز می‌تواند تبدیل به یک الگوی موفق در تقویت نقش‌های نظامی سیاسی اقتصادی و اجتماعی زنان شود – ولی باید به زنان فرصت برابر داده شود ❖

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریۀ ۲۰۲۲

Farzin Nadimi

(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology)

BRIEF ANALYSIS

Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریۀ ۲۰۲۲

Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

٩ ٢٠٢٢ أيار

♦
Matthew Levitt

(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule)